

สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรพระพุทธศาสนา
ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

นางสาวทิพวรรณ ชวีญอ่อน

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974 - 637 - 810 - 4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**STATE AND PROBLEMS OF THE IMPLEMENTATION OF THE BUDDHISM
CURRICULUM ACCORDING TO THE ELEMENTARY CURRICULUM
B.E. 2521 (REVISED EDITION B.E. 2533) IN SCHOOLS
UNDER THE JURISDICTION OF THE PRIVATE
EDUCATION COMMISSION, BANGKOK METROPOLIS**

Miss. Tippawhan Khwanon

**สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Elementary Education**

Department of Elementary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974 - 637 - 810 - 4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาวทิพวรรณ ชวีญอ่อน

ภาควิชา

ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.อุมา สุคนธมาน

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

อาจารย์ภิรมย์ ศรีเพชร

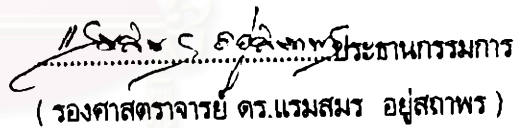
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

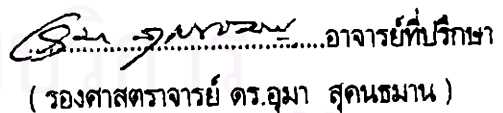
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชุตินวงศ์)

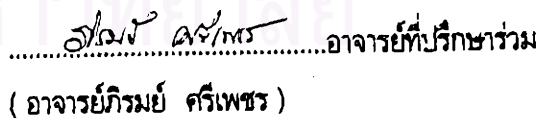
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

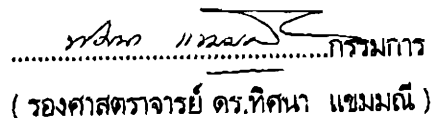
.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.แรมสมร อยู่สถาพร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุมา สุคนธมาน)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ภิรมย์ ศรีเพชร)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทิตนา แชมมณี)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงหนึ่งเดียว

วิทยานิพนธ์ : สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร (STATE AND PROBLEMS OF THE IMPLEMENTATION OF THE BUDDHISM CURRICULUM ACCORDING TO THE ELEMENTARY CURRICULUM B.E. 2521 (REVISED EDITION B.E. 2533) IN SCHOOL UNDER THE JURISDICTION OF THE PRIVATE EDUCATION COMMISSION, BANGKOK METROPOLIS)
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. อรุณ สุคนธรามา, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์ภิรมย์ ศรีเพชร : 278 หน้า
ISBN 974-837-810-4

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า

สำนักงานบริหารและบริการหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่มีการเตรียมตัวเพื่อให้เข้าใจ และมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนจัดครูเข้าสอนตามประสบการณ์และความสามารถ จัดตารางสอนตามโครงสร้างของหลักสูตร จัดบริการวัสดุอุปกรณ์ให้ครูเตรียมสื่อการสอน จัดห้องเรียนให้เป็นระเบียบ สะอาด และอากาศถ่ายเท ครูส่วนใหญ่ระบุว่า ผู้บริหารมีวิธีการสำรวจความพร้อมของบุคลากรโดยการศึกษาประวัติจากทะเบียนประวัติ จัดครูเข้าสอนโดยพิจารณาจากครูประจำวิชา สร้างเสริมลักษณะนิสัยและวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีการจัดเตรียมสื่อการสอน สนับสนุนงบประมาณ และมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรผ่านตัวนักเรียนไปยังผู้ปกครอง ปัญหาที่พบได้แก่ ครูไม่มีวุฒิทางพระพุทธศาสนา งบประมาณมีไม่เพียงพอ จำนวนห้องเรียน ไม่เพียงพอที่จะจัดห้องจริยศึกษา ครูผู้รับผิดชอบขาดความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรพระพุทธศาสนา และวิธีการประชาสัมพันธ์

กำหนดดำเนินการเรียนการสอนหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่สนับสนุนให้ครูจัดทำแผนการสอนจัดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร ให้ผลิตและใช้สื่อ ให้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดทำเรื่องมื่อวัดและ ประเมินผล ครูผู้สอนพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่จะจัดทำแผนการสอนด้วยตนเอง จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ แสดงออกและมีส่วนร่วม ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย ผลิตสื่อด้วยตนเองจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ชี้แจงจุดมุ่งหมาย หลักเกณฑ์ และ วิธีการวัดผลให้นักเรียนทราบก่อนสอน ในการวัดและประเมินผลใช้แบบทดสอบ แบบฝึกหัดและทดสอบภาคปฏิบัติ โดยจัดทำตั้งจาก งบประมาณเรียน และวัดพฤติกรรมด้านพุทธพิธี จิตพิธี และทักษะพิธี ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ จากการเรียนตามหลักสูตรพระพุทธ ศาสนา คือทำให้เกิดศรัทธาและสำนึกในความสำคัญของพระพุทธศาสนา ปัญหาที่พบ ได้แก่ ครูขาดความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา พระพุทธศาสนาขาดทักษะในการเขียนแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการผลิตสื่อการเรียนการสอน รวมทั้ง ไม่มีเวลาเตรียมการสอน

กำหนดสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ระบุว่า ผู้นิเทศ คือ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ วิชาการนิเทศใช้การแนะนำและเยี่ยมเยียนตามชั้นเรียน ส่วนครูระบุว่า ใช้การประชุมชี้แจง วิธีการสนับสนุนสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู โดยการให้คำปรึกษาแนะนำ ปัญหาที่พบได้แก่ ไม่ได้รับการนิเทศและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

ภาควิชา ประถมศึกษา
สาขาวิชา ประถมศึกษา
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต ภัทวรรณ ทรัพย์อ่อน
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา อรุณ สุคนธามา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ภิรมย์ ศรีเพชร

c841118 : MAJOR ELEMENTARY EDUCATION
KEY WORD: STATE AND PROBLEMS/CURRICULUM/BUDDHISM

TIPPAWHAN KHWANON : STATE AND PROBLEMS OF THE IMPLEMENTATION
OF THE BUDDHISM CURRICULUM ACCORDING TO THE ELEMENTARY
CURRICULUM B.E. 2521 (REVISED EDITION B.E.2533) IN SCHOOLS UNDER THE
JURISDICTION OF THE PRIVATE EDUCATION COMMISSION, BANGKOK METROPOLIS.
THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. UMA SUKONTHAMAN, Ed.D. THESIS CO-ADVISOR :
MISS. PHIROM SRIPETCH, 276 PP. ISBN 974-637-810-4

The purpose of this study was to find out the state and problems of the implementation of the Buddhism curriculum according to the elementary curriculum B.E. 2521 (Revised edition B.E.2533) in schools under the jurisdiction of the private education commission, Bangkok Metropolis. Research findings were as follows :

In administrative and curriculum services, most school administrators and teachers prepared for understanding and gaining knowledges about curriculum. The school administrators placed teachers according to their experience and abilities, set up the time table according to the structure of curriculum., served the materials for teacher's instructional media preparation, conducted the classrooms to be clean, neat and well ventilated. Most teachers specified that the school administrators investigated the teachers' readiness by studying the resume from registration and assigned them in to the classroom by considering the character development area and the life experience area teachers, prepared the instructional medias, supported the budget and informed about curriculum concerning through students to parents. The problems were found that the teachers do not have degree in Buddhism, the budget and classrooms are insufficient. Most of the assigned teachers lacked of knowledges about Buddhism curriculum and informing method.

In teaching and learning according to curriculum, most school administrators encouraged the teachers to do their lesson plans, conducted activities to be consistent with the purpose of the curriculum, produced and used instructional media, conducted extra-curriculum activities, distributed the budget to provide for measured and evaluated instruments. The most teachers did their lesson plans by themselves, conducted the learning teaching activities by student-centered learning and descriptive method, produced the instructional media by themselves, conducted the extra-curriculum activities, explained the objectivities, criteria and measuring to the students before teaching. In measurement an evaluation, tests, exercises and practical tests were used. They were administered after finishing lesson and measuring behaviors in cognitive, affective and phyohomotor domain. The advantages which the students got form learning according to the Buddhism curriculum were the faith and realizing into the essential of Buddhism. The problems were found that most of the teachers lacked of knowledges about Buddhism, skills in writing lesson plans, knowledges about conducting learning-teaching activities and producing the instructional media, including the lacking times for instructional preparations.

In encouragement and implementation of curriculum, most school administrators specified that supervisors were academic administrative assistants. The supervisor used the supervising method and classroom visiting and staff meeting. They encouraged the teachers by giving advices. The problems were found that the teachers weren't supervised continously.

ภาควิชา..... ประถมศึกษา
สาขาวิชา..... ประถมศึกษา
ปีการศึกษา..... 2541

ลายมือชื่อนิสิต..... ทิพวรรณ ขวัญสอน
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... อ. ฐิตาภรณ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... อ. ฐิตาภรณ์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จากรองศาสตราจารย์ ดร.อุมา สุคนธมาน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไข สิ่งบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกทราบบ้างในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ภิรมย์ ศรีเพชร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ท่านได้ให้ คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.แรมสมร อยู่สถาพร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ทิตนา แซมมณี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาตรวจสอบให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้เป็นวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้กรุณาใช้เวลาตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจน ให้คำแนะนำ และความคิดเห็นในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหาร- โรงเรียนและคณะครู และขอขอบคุณนักเรียนทุกคน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ที่เป็นตัวอย่างประชากรที่ได้ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลต่าง ๆ เป็นอย่างดี และเนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้บางส่วนได้มาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จึงขอกราบขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยมา ณ ที่นี้ด้วย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ และคุณเอาที่ได้มอบมรดก อันล้ำค่าด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัย นอกเหนือจากการอบรมให้เป็นคนดี มีความกตัญญูคุณทวดที่มีเมตตา ขอขอบคุณ คุณร่มไทร หนูทอง และเพื่อน ๆ ที่รัก ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา ผลดีและคุณค่าที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สนใจนั้น ขอมอบอุทิศถวายแด่ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ ของ พระอธิการประทีน ขวัญอ่อน บิดาที่เคารพรักอย่างสูงของผู้วิจัย

ทิพวรรณ ขวัญอ่อน

สารบัญ ๑

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ

บทที่

1	บทนำ	
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
	1.3 ขอบเขตในการวิจัย.....	5
	1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	6
	1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
	1.6 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	7
	1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2	วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
	2.1 ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร.....	10
	2.2 องค์ประกอบของหลักสูตร.....	14
	2.3 การนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอน.....	15
	2.4 บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร.....	34
	2.5 ความหมายและความสำคัญของพระพุทธศาสนา.....	38
	2.6 สาระสำคัญของหลักสูตรพระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	41
	2.7 ปัญหาการใช้หลักสูตรและปัญหาการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ในโรงเรียน.....	45
	2.8 บทสรุป.....	48

สารบัญ ^๒
(ต่อ)

บทที่	หน้า
3	49
วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
3.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น.....	49
3.2 ประชากรและตัวอย่างประชากร.....	49
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
4	56
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
5.	166
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	166
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	168
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	179
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	188
รายการอ้างอิง.....	190
ภาคผนวก.....	197
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	198
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	200
ภาคผนวก ค รายชื่อโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรในการวิจัย.....	207
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	215
ประวัติผู้เขียน.....	276

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
15 จำนวนและคำร้อยละของนักเรียน จำแนกตามสถานภาพ.....	110
16 จำนวนและคำร้อยละของนักเรียน จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของ ครูผู้สอนพระพุทธศาสนา ด้านงานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร เรื่องการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน.....	112
17 จำนวนและคำร้อยละของนักเรียน จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของ ครูผู้สอนพระพุทธศาสนา ด้านงานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร เรื่องการจัดสื่อ การเรียนการสอน.....	116
18 จำนวนและคำร้อยละของนักเรียน จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของ ครูผู้สอนพระพุทธศาสนา ด้านงานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร เรื่องการจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตร.....	118
19 จำนวนและคำร้อยละของนักเรียน จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของ ครูผู้สอนพระพุทธศาสนา ด้านงานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร เรื่องการวัด- และประเมินผลการเรียนการสอน.....	120
20 จำนวนและคำร้อยละของนักเรียน จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับ จากการเรียนพระพุทธศาสนา และการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน.....	122
21 จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอนพระพุทธศาสนา จำแนกตามสถานภาพ.....	126
22 จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอนพระพุทธศาสนา ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพการใช้หลักสูตรพระพุทธศาสนา ด้านงานบริหารและบริการหลักสูตร.....	130
23 จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอนพระพุทธศาสนา ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพการใช้หลักสูตรพระพุทธศาสนา ด้านงานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร.....	134
24 จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอนพระพุทธศาสนา ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพการใช้หลักสูตรพระพุทธศาสนา ด้านงานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร.....	144
25 จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอนพระพุทธศาสนา จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาการใช้หลักสูตรพระพุทธศาสนา ด้านงานบริหารและบริการหลักสูตร.....	146
26 จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอนพระพุทธศาสนา จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาการใช้หลักสูตรพระพุทธศาสนา ด้านงานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร.....	150

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
27	จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอนพระพุทธศาสนา จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาการใช้หลักสูตรพระพุทธศาสนา ด้านงานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร.....	154
28	จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอนพระพุทธศาสนา จำแนกตามพฤติกรรมการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน.....	156
29	จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอนพระพุทธศาสนา จำแนกตามพฤติกรรมการจัดสื่อ การเรียนการสอน.....	158
30	จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอนพระพุทธศาสนา จำแนกตามพฤติกรรมการวัด- และประเมินผลการเรียนการสอน.....	160
31	จำนวนและคำร้อยละของครูผู้สอนพระพุทธศาสนา จำแนกตามการปฏิบัติงานของครู ในเรื่องการจัดทำแผนการสอน.....	162

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย